

Міністерство освіти і науки України
Інститут спеціальної педагогіки НАПН України

**НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ 5-9 (10) КЛАСІВ СПЕЦІАЛЬНИХ
ЗАГАЛЬНООСВІТНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДЛЯ ДІТЕЙ З
ПОРУШЕННЯМИ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ**

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦВО

5 КЛАС

Укладачі: Тіщенко Н. Ф., директор Бориславської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату I-III ступенів,

Іванців А.Я. – вчитель музичного мистецтва Бориславської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату I-III ступенів.

Київ – 2014

Пояснювальна записка

Програма з музичного мистецтва для 5 класу спеціальної загальноосвітньої школи для дітей із порушеннями опорно-рухового апарату розроблена відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти та ґрунтується на положеннях Концепції загальної середньої освіти.

Програма враховує національні музично-педагогічні традиції та сучасні тенденції розвитку музичної культури в Україні та за її межами.

Програма ґрунтується на **принципах**:

- ✓ *неперервності і наступності* завдань і змісту музичної освіти у початковій та основній школі;
- ✓ *єдності* національного та загальнолюдського аспектів змісту музичної освіти, що забезпечує орієнтацію навчального матеріалу на цінності української національної музичної культури та світову музичну класику;
- ✓ *взаємодії* компонентів соціального досвіду людини - емоційно-ціннісного ставлення, музичних знань, умінь і компетенцій, творчості, спілкування;
- ✓ *варіативності* - спрямованості змісту, методів, технологій на творчість учителя, його професійну компетентність, здатність самостійно застосовувати орієнтовний музичний матеріал і в разі необхідності змінювати його в межах запропонованої структури;
- ✓ *креативності* (пріоритет творчої самореалізації);
- ✓ *діалогічності, полікультурності*;
- ✓ *поліхудожності*, що реалізується через встановлення об'єктивно існуючих зв'язків між музикою та іншими видами мистецтв.

Програма розроблена відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти. Вона ґрунтується на засадах особистісно орієнтованого, компетентнісного, діяльнісного та інтегративного підходів. Особистісно орієнтований підхід забезпечує розвиток в учнів із порушеннями опорно-рухового апарату індивідуальних художніх здібностей (музичних, образотворчих та ін.), творчого потенціалу. Компетентнісний підхід сприяє формуванню ключових предметних і міжпредметних компетентностей, насамперед загальнокультурних і художньо-естетичних. Діяльнісний підхід спрямований на розвиток художніх умінь і здатності застосовувати їх у навчальній та соціокультурній практиці. Інтегративний підхід виражається в акцентуванні взаємодії різних видів мистецтва в рамках освітньої галузі та пошуку міжпредметних зв'язків з предметами інших освітніх галузей, інтеграції шкільного навчання мистецтв.

Метою загальної музичної освіти в основній школі є особистісний розвиток дітей з порушенням опорно-рухового апарату і збагачення їхнього емоційно-естетичного досвіду під час сприймання та інтерпретації творів музичного мистецтва і музично-практичної діяльності, а також формування ціннісних орієнтацій, потреби в творчій самореалізації та духовно-естетичному самовдосконаленні.

Загальна мета конкретизується в **основних завданнях**, які спрямовані на формування **освітніх компетенцій**:

□ формування культури почуттів, збагачення емоційно-естетичного досвіду, розвиток універсальних якостей творчої особистості (**загальнокультурна компетенція**);

□ розвиток вокально-хорових вмінь та навичок - здатності керуватися набутими музичними знаннями та вміннями у процесі самостійної діяльності та самоосвіти (**предметна компетенція та компетенція особистісного самовдосконалення**);

□ формування здатності сприймати та інтерпретувати музичні твори, висловлювати особистісне ставлення до них, аргументуючи свої думки, судження, оцінки (**комунікативна компетенція**);

□ формування уявлень про сутність, види та жанри музичного мистецтва, особливості його інтонаційно-образної мови, засвоєння основних музичних понять та відповідної термінології – пізнання навколишнього світу засобами музичного мистецтва (**інформаційна та навчально-пізнавальна компетенції**);

□ виховання ціннісних орієнтацій у сфері музики, музичних інтересів, смаків і потреб; розвиток загальних і музичних здібностей, творчого потенціалу особистості (**ціннісно-мотиваційна компетенція**);

□ розуміння учнями з порушенням опорно-рухового апарату зв'язків музики з іншими видами мистецтва, з природним і культурним середовищем життєдіяльності людини (**загальнопредметна та загальнокультурна компетенції**).

Характеристика структури навчальної програми

Програма реалізує домінуючу змістову лінію “Музичне мистецтво” Державного стандарту і включає такі основні **змістові блоки**:

- художньо-естетичне сприймання музики українських і зарубіжних композиторів у широкому діапазоні її видів, жанрів і форм (народної і професійної; хорової, симфонічної, вокальної, інструментальної, вокально-інструментальної тощо) та інтерпретація інтонаційно-образного змісту прослуханих творів у процесі колективних обговорень і дискусій;
- набуття вокально-хорових навичок у процесі виконання пісень (народних і композиторських (класичних і сучасних); спів із супроводом та без нього;
- елементи гри на музичних інструментах (ритмічний супровід до пісень тощо);
- елементи імпровізації (вокальної, інструментальної, ритмічної, пластичної); застосування музики як засобу комунікації та творчого самовираження особистості;
- практичне засвоєння основних музичних понять та необхідної музичної термінології, усвідомлення особливостей музичної мови, специфіки вираження художньої інформації в музиці;
- опанування музики у зв'язках із іншими видами мистецтва для глибшого розуміння специфіки її образної мови та загальних закономірностей художнього відображення дійсності та внутрішнього світу людини у мистецтві.

Структурними особливостями програми є розподіл змісту на теми розділів . Передбачено впровадження тематичних уроків, присвячених творчості окремого видатного композитора або його відомого твору.

Тематична структура програми.

Клас	Кількість годин
Музика та інші види мистецтва	35 (з них 4 год. – резервний час)
Тема 1.Музика і мистецтво слова	16
Тема 2.Музика і візуальні образи	19

У змісті програми 5-го класу акцентуються зв'язки музики з мистецтвом слова і візуальним мистецтвом, поняття синтезу мистецтв (у храмі, театрі, кінематографі), особливості вокальної та інструментальної, програмної і непрограмної музики на прикладі творів різних жанрів (пісня, кантата, опера, балет, симфонія, соната тощо). Зіставлення і порівняння музичних, літературних і візуальних образів сприяє розвитку асоціативного мислення , поліхудожнього виховання учнів із порушеннями опорно-рухового апарату.

Тематична побудова програми (заснована на музично-педагогічній концепції Д.Б.Кабалевського) пройшла у свій час багаторічну масову експериментальну перевірку в школах України і зарекомендувала себе як найбільш доцільна.

Структура програми розміщена у трьох колонках у спеціальній таблиці.

У першій колонці - “Зміст навчального матеріалу”, який будується за принципом використання доступних вищезазначених видів музично-естетичної діяльності, розкриваються види робіт і завдання, з ними пов'язані. Тому в таблиці не подається кількість годин на кожний вид діяльності чи організаційної підготовчої роботи (оскільки на уроці музики використовується декілька видів музично-естетичної діяльності: слухання–сприймання музики, співи, гра на дитячих шумових інструментах або музично-ритмічна та образно-ігрова творчість; щороку контингент класу змінюється і учитель музики враховує індивідуальні психофізичні можливості школярів, необхідні у процесі колекційного навчання.

У другій колонці - «Державні вимоги до загальноосвітньої підготовки учнів» уточнюються поточні знання, навички і вміння, які учні повинні опанувати протягом року. У дужках автор звертає увагу практиків на можливість постійної або часткової роботи під контролем або за допомогою учителя, в залежності від навчальних можливостей учнів даного класу.

У третій колонці – « Спрямованість корекційно–розвивальної роботи » - розкриваються напрями корекційної роботи, які коригують певні знання і вміння; стимулюють навчально–пізнавальну діяльність і пов'язані з нею психофізичні процеси; сприяють особистісному естетичному розвитку дитини та нормалізації її психоемоційного стану.

Основні завдання корекційно-розвивальної роботи з музичного мистецтва :

- розвиток у дітей здатності емоційно сприймати музику;
- формування уявлень про музичне мистецтво, ознайомлення з його роллю у житті людей;
- корекція недоліків пізнавальної сфери дітей шляхом систематичного, цілеспрямованого розвитку сприймання музики;
- розвиток мови та різних функцій мовлення;
- виправлення недоліків моторно-рухової сфери;
- розвиток емоційно-естетичного ставлення до предметів і явищ навколишнього світу й творів музичного мистецтва;
- розвиток інтересу до музично-творчої діяльності;
- розвиток музично-сенсорних здібностей;
- виховання у дітей основних моральних та комунікативних якостей особистості, в тому числі закладення основ національної свідомості

Особливості організації навчально-виховного процесу

Музичне мистецтво має стати відкритою інтонаційно-образною моделлю входження дитини із порушеннями опорно-рухового апарату у світ культури не лише завдяки його пізнанню, але й індивідуальному емоційному переживанню. Педагогічні технології змінені з інформативних на діалогічні, та спрямовані на підвищення духовно-творчого потенціалу навчально-виховного процесу. Пріоритетною має стати діалогова стратегія педагогічної взаємодії (діалог з митцем, внутрішній діалог), забарвлена позитивними емоційно-естетичними переживаннями, захопленням музичною діяльністю.

Інтерпретація музичних творів передбачає пошук дітьми з порушенням опорно-рухового апарату в музиці особистісно значущих смислів, співзвучних власному духовному світові.

Таким чином, організаційно-методична система викладання музичного мистецтва в спеціальній загальноосвітній школі має спрямовуватися на розвиток таких якостей учнів із порушеннями опорно-рухового апарату, як самостійність, творчість, критичність, толерантність, забезпечувати умови для самореалізації та духовно-естетичного самовдосконалення, нейтралізовувати зовнішні антихудожні впливи середовища.

Під час опанування музичного мистецтва активізується потенціал внутрішньої предметної інтеграції елементів змісту, а також зв'язки музики з усіма предметами й курсами, які входять до освітньої галузі “Естетична культура” та споріднених гуманітарних освітніх галузей (мова, література, історія, етика тощо).

Перелік творів для сприймання та виконання є орієнтовним. Його можна змінювати, використовуючи варіативний та етнорегіональний матеріал (у межах 10%). У додатках подано рекомендовані твори, та час звучання з метою психотерапевтичного впливу на психоемоційні та психомоторні розлади у дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, переважну більшість яких становлять діти з ДЦП.

З метою реалізації завдань навчальної програми з музичного мистецтва та їх доповнення щодо посилення практичної спрямованості навчально-виховного процесу доцільно організовувати відвідування музичних театрів, філармоній, концертних залів, літературних та художніх музеїв; вивчення і відтворення елементів народних обрядових свят з урахуванням регіональних особливостей, умов та місцевих традицій.

5 клас

(35 год. (1 год. на тиждень), з них 4 год. – резервний час)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів	Спрямованість корекційно -розвивальної роботи
Тема 1: Музика і мистецтво слова (16 год.) Розкриття широкої палітри зв'язків музики з літературою через споріднені за характером образи. Порівняння музичних та літературних творів, які відображають різноманітні явища життя, зокрема, на прикладах вокальних (пісня, пісня-романс), хорових (кантата), та музично-сценічних (опера, балет, мюзикл) жанрів.	<i>Учень спостерігає:</i> за інтонаційно-образним розвитком музики та виявляє спільне і відмінне між музикою та літературою у відображенні навколишнього світу; <i>розпізнає:</i> основні засоби виразності, основні музичні жанри та їх особливості у втіленні життєвого змісту; <i>порівнює:</i> твори різних жанрів та образну мову музичних і літературних творів; <i>характеризує:</i> особливості вираження життєвого змісту вокальними (пісня, пісня-романс), хоровими (кантата) та музично-сценічними (опера, балет, мюзикл) жанрами; - особливості гри на різних музичних інструментах; <i>наводить приклади:</i> вокальної та інструментальної музики, взаємопроникнення різних видів мистецтв у відображенні життєвих образів; <i>виразно виконує:</i> народні та композиторські пісні; <i>дотримується правил:</i>	Формування: - формування співочої постави, співочого дихання, - корекція незначних логопедичних вад спеціальними дикційно-співочими вправами; - формування чіткого відображення ритму складів на автоматизацію вимови текстів у піснях; уявлень про правила слухання-сприймання музичних творів; уточнення назв музичних жанрів, народних інструментів; звуковимови та розуміння змісту складних понять і музичних термінів; - вмінь погоджувати свої дії з діями інших під час співу в ансамблі; культури почуттів, збагачення емоційно-естетичного досвіду, здатності сприймати та інтерпретувати музичні твори, висловлювати особистісне ставлення до них, аргументуючи свої думки, судження; - оцінки уявлень про сутність, види та жанри музичного мистецтва, особливості його інтонаційно-образної мови, засвоєння

Виконання народних та композиторських пісень, які розкривають основні завдання теми. Розвиток вокально-хорових навичок. Імпровізація простих мелодичних зворотів та ритмічного супроводу до пісень. Інтерпретація змісту прослуханих та виконаних музичних творів, вираження власного емоційно-естетичного ставлення до них. Виявлення специфіки образної мови музичного мистецтва у порівнянні з образною мовою літератури. Засвоєння основних музичних понять і термінів: вокаліз, кантата, мюзикл, лібрето, сценарій.	фразування і дихання під час виконання музики; <i>імпровізує:</i> - прості мелодичні звороти, ритмічний супровід до пісень; <i>інтерпретує:</i> - зміст прослуханих та виконаних музичних творів; <i>висловлює судження про:</i> специфіку інтонаційно-образної мови музики у порівнянні з іншими видами мистецтв; єдність музики і слова; художньо-образну палітру українського пісенного фольклору та його життєвий зміст; <i>виражає та обґрунтовує:</i> власне емоційно-естетичне ставлення до музичних та літературних образів.	основних музичних понять та відповідної термінології – пізнання навколишнього світу засобами музичного мистецтва; ціннісних орієнтацій у сфері музики, музичних інтересів, смаків і потреб; розвиток загальних і музичних здібностей, творчого потенціалу особистості розвиток: навичок співу у два голоси; співвідношення звучання свого голосу з голосом товариша; фонематичної та музичної пам'яті; самоконтролю над використанням правильного ритмічного дихання у процесі викладання музичного матеріалу; корекція: артикуляційних вад та фонематичного слуху; співацьких навичок, вокальної координації та музичного слуху, слухового самоконтролю; уявлень про художні образи та їх відтворення у піснях, більш складних за змістом. корекція, уточнення ритмічних малюнків нескладних дитячих пісень та відтворення їх з пам'яті.. інтересу до музичної грамоти. Формування уявлень про настрої в музиці. навичок виконання музичних творів;
--	--	--

Усвідомлення явища синтезу музичного та літературного мистецтв у театрі і кінематографі.		уявлень про художні образи та їх відтворення у піснях, більш складних за змістом. виховання: бажання досконало вивчати музичну грамоту і теорію музики; художні образи та їх відтворення у піснях, розширення художньо-культурного досвіду; ціннісних орієнтацій у сфері музики, музичних інтересів, смаків і потреб; розуміння зв'язків музики з іншими видами мистецтва, з природним і культурним середовищем життєдіяльності людини ;
---	--	---

Основні музичні поняття і терміни: вокаліз, кантата, мюзикл, лібрето, сценарій.

Орієнтовний матеріал для сприймання:

С.Рахманінов. Вокаліз, Л.Ревуцький. Пісня, Р.Савицький. Варіації та тему пісні “Їхав козак за Дунай”, М.Лисенко. Кантата “Радуйся, ниво непопалата” (5ч. “Оживуть степи, озера”), М.Лисенко. Інтродукція з опери “Тарас Бульба”, В.А. Моцарт. Хор “”Звідки приємний та ніжний той дзвін” з опери “Чарівна флейта”, С.Прокоф’єв. Фрагменти з балету “Попелюшка” (“Па-де-шаль”, “Аморозо”), українська народна пісня “Журавель”, П.Чайковський. Фрагмент 4ч. симфонії №2, українська народна казка “Чарівна скрипка”, закарпатські народні мелодії, грузинська народна казка “Чонгуріст”, грузинська народна мелодія, І.Крилов. Байка “Квартет”, В.Барвінський. Квартет для 2-х скрипок, альту і віолончелі (2ч.), К.Паустовський. “Старий кухар”, В.А.Моцарт. Концерт для ф-но з оркестром № 23 (фрагменти), В.Короленко. “Сліпий музикант”, Р.Роджерс. Фрагмент з к/ф “Звуки музики”.

Варіативний матеріал для сприймання:

В.Барвінський. Пісня без слів, Л.Бетховен. Обробка пісні “Їхав козак за Дунай”, С.Гулак-Артемівський. Фінал опери “Запорожець за Дунаєм”, П.Чайковський. Фрагменти з балету “Лускунчик, Л.Глібов. Байка “Музики”, В.Короленко. “Сліпий музикант” (епілог), П.Чайковський. “Імпровізація”, Л.Бетховен. Увертюра “Коріолан” (фрагмент, фортепіано), Л.Толстой. Сцена балу з роману “Війна і мир”, С.Прокоф’єв. Вальс з опери “Війна і мир”.

Орієнтовний матеріал для виконання:

О.Антоняк. “Ода пісні”, С.Климовський. “Їхав козак за Дунай”, українська народна пісня “Засвіт встали козаченьки”, О.Янушкевич. “Веселкова пісня”, норвезька народна пісня “Чарівний смичок”, А.Житкевич. “Все це потрібно мені”, українська народна пісня “Ой на горі та й жінці жнуть”, Р.Роджерс. “До-ре-мі” (з к/ф “Звуки музики”).

Варіативний матеріал для виконання:

Б.Фільц. “Любимо землю свою”, О.Семенов. “Звучи, рідна мово”, І.Кириліна. “Пісенька”, В. Книш. “Запорожців слава”, українська народна пісня “Ой, на горі жита много”, українські колядки та щедрівки, М.Балема. “Ми вірні друзі”, А.Мігай. “Казковий бал”, В. Книш. “Щедрий вечір”, Н. Красоткіна. “Прекрасні звертання”.

Тема 2: Музика та візуальні образи (19 год.)

Виявлення зв’язків музики з образотворчим мистецтвом через споріднені емоційні настрої, виражені в художніх творах, які відображають різноманітні життєві явища.

Учень спостерігає:
за інтонаційним розвитком музики;
розпізнає:
виражальні особливості симфонічної, та камерно-інструментальної музики;
порівнює:
музичні та візуальні образи у втіленні ними життєвих явищ;
характеризує:

формування:
вмінь та навиків до самостійної організації слухової уваги психологічної установки на позитивне і активне слухання–сприймання музики;
бажання художньо–емоційно виконувати пісні, співати їх самостійно та разом з однолітками. хорошого настрою.

розвиток:

Характеристика засобів виразності програмної музики, особливостей духовної музики у вираженні життєвого змісту. Виконання пісень, які розкривають основні завдання теми. Розвиток вокально-хорових навичок. Імпровізація простих мелодичних зворотів та ритмічного супроводу до пісень. Інтерпретація змісту прослуханих та виконаних музичних творів, вираження власного емоційно-естетичного ставлення до них. Порівняння творів пейзажного живопису та пасторальної музики, героїчних образів в музичному та образотворчому мистецтві.	засоби виразності програмної та непрограмної музики; особливості духовної музики; <i>наводить приклади:</i> емоційно-образного співзвуччя музичних та візуальних творів; <i>інтерпретує:</i> - зміст музичних та художніх творів, використовуючи спеціальну термінологію; <i>виразно виконує:</i> - пісні українських та зарубіжних композиторів; <i>імпровізує:</i> - прості мелодичні звороти, ритмічний супровід до пісень; <i>дотримується правил:</i> - ансамблевого виконання музичних творів; <i>висловлює судження про:</i> взаємозв'язок музично-інтонаційних та візуальних образів, програмну та непрограмну музику і специфіку відображення нею життєвого змісту; <i>обґрунтовує:</i> власне розуміння специфіки змісту творів музичного та образотворчого мистецтва; <i>виявляє:</i> - готовність до використання набутих предметних компетенцій у процесі творчої самореалізації.	пом'якшення негативних поведінкових проявів в процесі підготовки та самого слухання сприймання музики. активізація позитивних емоційних реакцій на музику; слухової пам'яті і досвіду слухового сприймання музичних творів більш складних за змістом і будовою; асоціативних зв'язків між змістом музичних творів і знайомими дитині життєвими ситуаціями прослуханої музики. стимуляція використання правильного дихання; емоційної сфери, різних почуттів до персонажів та подій, що відбуваються в музичному творі; творчих здібностей; виховання : толерантного ставлення одне до одного під час музичного заняття; ціннісних орієнтацій у сфері музики, музичних інтересів, смаків і потреб; розуміння зв'язків музики з іншими видами мистецтва, з природним і культурним середовищем життєдіяльності людини .
--	---	--

Виявлення специфіки інтонаційно-образної мови музичного мистецтва у порівнянні з мовою образотворчого мистецтва. Засвоєння основних понять і термінів: програмна та непрограмна музика, духовна музика, імпресіонізм у мистецтві. Поглиблення розуміння синтезу мистецтв у храмі та їх впливу на духовний світ людини.		
---	--	--

Основні поняття і терміни : програмна та непрограмна музика, духовна музика, імпресіонізм у мистецтві.

Орієнтовний матеріал для сприймання:

А. Вівальді. “Зима” з циклу концертів “Пори року”, Г.Свиридов. Фрагмент “Співа зима, агукає” з кантати “Поема пам’яті Сергія Єсеніна”, І.Габар. “Лютнева блакить”, Й.Бокшай. “Зима”, Ю.Щуровської. “Після перегляду Куїнджі“, А.Куїнджі. “Місячна ніч на Дніпрі”, І.Карабиць. І симфонія “П’ять пісень про Україну” (II ч. “Дума”), Л.Жемчужніков. “Кобзар на шляху”, О.Бородін. Симфонія №2 “Богатирська” (I ч., експозиція), В.Васнецов. “Богатирі”, Л.Бетховен. Симфонія № 3 “Героїчна” (I ч., експозиція), Й.Пінзель. “Святий Юрій на здибленому коні поразка дракона” на аттику собору св.Юра у Львові, М.Лисенко. Опера “Тарас Бульба” (сцена “Запорізька Січ”), М.Дерегус. “Тарас Бульба на чолі війська”, українська народна пісня “Думи мої, думи мої”, Т.Шевченко. “Автопортрет”, М.Божій “Думи мої, думи...”, Пам’ятник Тарасові Шевченку в Каневі (фото), українська народна пісня “Ой, піду я лугом”, К.Трутовський. “Кобзар над Дніпром”, І.Стравінський. Балет “Весна священна” (фрагмент), О.Шовкуненко. “Весна. Конча Заспа”, Рафаель Санті. “Сікстинська мадонна”, Ф.Шуберт. “Ave Maria”, Ікона Вишгородської (Володимирської) Богоматері, А.Ведель. Херувимська, українські писанки (зразки), Леся Дичко. Варіації для ф-но “Українські писанки”, Фотоілюстрація Володимирського собору в м. Києві, С.Рахманінов. Прелюд до дієз мінор, К.Моне. “Враження. Схід сонця”, К Дебюссі. Сюїта “Море” (1ч. “На морі від зорі до полудня”), Й Бокшай. “Верховина”, Ю Щуровський. Маленька українська симфонія (ч.3 “Закарпатська картина”), М Крищенко. “Їхав козак на війноньку”, українська народна пісня “Їхав козак на війноньку”, К.Білокур. Квіти над тином, І Карабиць. Прелюдія.

Варіативний матеріал для сприймання:

К. Данькевич. Арія Богдана з опери “Богдан Хмельницький”, М. Івасюк. “В’їзд Богдана Хмельницького в Київ”, В. Барвінський. “Лірницька пісня”, Л. Позен. “Лірник з поводитирем“, українська народна пісня в обробці А. Кос-Анатольського “Ой ти, дівчино, з горіха зерня...”, В. Маковський “Українська дівчина”, В. Гартман. “Міські ворота в Києві”, М. Мусоргський. “Богатирські ворота” з фортепіанної сюїти “Картинки з виставки”, І. Айвазовський. “Чорне море”, “Хвиля”, М. Римський-Корсаков. “Окіян – море синєє” з опери “Садко”.

Орієнтовний матеріал для виконання:

О. Янушкевич. “Біла казка”, М. Гайворонський. “Йде січове військо”, О. Бородін. Симфонія “Богатирська” (мелодія головної теми), О. Жилінський. “Пісенька джури”, українська народна пісня “Думи мої, думи мої”, Ю. Чичков. “Мама”, Ю. Шевченко. “Писанки”, В. Раковський. “В долонях рідної землі”, О. Янушкевич. “Літо золоте”.

Варіативний матеріал для виконання:

Б. Фільц. “На зеленому горбочку”, Т. Попатенко. “Шпак на чужині”, українська народна пісня “Ой, при лужку, при лужку”, М. Балема. “Ой там, на вигоні”, З. Майстрова. “Я малюю море”, Г. Гладков-Югін. “Про картини”, українська народна пісня “Ой, ходила дівчина бережком”.

Навчальні досягнення учнів на кінець року:

- інтерпретувати зміст музичних творів, зокрема у їх взаємозв’язках з іншими видами мистецтва; передавати враження від музики вербальними, художніми засобами, засобами ритмопластики та театралізації;
- виконувати пісні серед однолітків, у родині з рухами та ритмічним акомпанементом;
- розуміти зв’язок музики з іншими видами мистецтва, застосовувати міжпредметні компетентності у процесі художньо-творчої діяльності;
- висловлювати власні судження про музику та інші види мистецтва, виявляти естетичне ставлення до них, брати участь у міжособистісному спілкуванні з приводу музики, співпрацювати в малих і великих групах;
- проявляти допитливість у процесі пізнання музики, використовувати різні друковані джерела інформації про музичне мистецтво у навчально-пізнавальній та соціокультурній діяльності.

Додаток 1.**Додатковий матеріал**

(підготовлено лікарем-неврологом О.Герою)

Музика для заспокоєння (релаксації)

Вправи	Музичний фонд	Час
Початок вправи. Настанова на стан спокою і відпочинку	Й.Бах «Прелюдія № 1»	2хв.
Розслаблення м'язів	Й.Бах «Прелюдія № 8»	4 хв.30 с
Розслаблення м'язів рук	Й.Бах «Хор»	3 хв. 30 с
Розслаблення м'язів тулуба	Ф.Шопен «Прелюдія № 4»	2 хв. 5 с
Розслаблення м'язів ніг	Ф.Шопен «Прелюдія №13»	4 хв. 35 с
Регуляція ритму дихання	Ф.Шопен «Прелюдія №15»	1 хв. 10 с
Регуляція ритму серцевих скорочень	Ф.Шопен «Прелюдія № 15»	1 хв. 10 с
Вихід зі стану розслаблення	Г. Глюк «Мелодія «	4 хв. 5 с
Загальна активізація	Ф.Шопен «Прелюдія №17»	3 хв. 45 с

Музика для мобілізації (активізації)

Вправи	Музичний фонд	Час
Початок вправи. Настанова на стан спокою і відпочинку	Й.Бах «Прелюдія № 1»	2хв.
Розслаблення м'язів	Й.Бах «Прелюдія № 8»	4 хв.30 с
Розслаблення м'язів рук	Й.Бах «Хор»	3 хв. 30 с
Розслаблення м'язів тулуба	Ф.Шопен «Прелюдія № 4»	2 хв. 5 с
Розслаблення м'язів ніг	Ф.Шопен «Прелюдія №13»	4 хв. 35 с
Регуляція ритму дихання	Ф.Шопен «Прелюдія №15»	1 хв. 10 с
Регуляція ритму серцевих скорочень	Ф.Шопен «Прелюдія № 15»	1 хв. 10 с

Вихід зі стану розслаблення	Г. Глюк « Мелодія »	4 хв. 5 с
Загальна активізація	Ф.Шопен « Прелюдія №17»	3 хв. 45 с

Додаток 2.

Програма класичної музики для використання у процесі музикотерапії

№п/п	Призначення програми	Музичні твори
1	Для зменшення роздратованості, розчарування, і для підвищення почуття своєї приналежності до природи, частиною якої кожний.	Й.С.Бах. Кантата № 2 Л.В.Бетховен «Місячна соната» С.Прокофєв. Соната ре мінор
2	Для зменшення почуття тривоги, невпевненості у собі.	Л.Бетховен. мазурки і прелюдії. Штраус. Вальс Рубінштейн. « Мелодія»
3	Для загального заспокоєння, зняття емоційного напруження.	Л.Бетховен. Шоста симфонія, 2-а частина Й.Брамс. «Колискова» Шуберт. «Аве Марія» Шуберт. Анданте із квартету. Ф.Шопен. Ноктюрн соль мінор. Дебюссі. «Місячне світло»
4	Для зменшення роздратованості, негативізму, озлобленості, психоемоційного збудження	Й.С.Бах. «Італійський концерт» Гайди. Симфонія № 93, Ре мажор «Лондонська» Сібеліус. Симфонічна п'єса «Фінляндія»
5	Для зняття емоційних розладів, напруження у процесі спілкування, підвищення тону м'язів, гіпертонії	Й.С.Бах. Концерт ре мінор для скрипки Барток . Сюїта для фортепіано. Брукнер. Месса мі мінор Й.С.Бах. Кантата № 21 Барток . Квартет № 5
6	Для зменшення головного болю, пов'язаного з емоційним перенапруженням	Л.Бетховен. «Фіделіо» В.Моцарт. «Дон Жуан» Ф.Ліст. «Угорська рапсодія №1»

		А.Хачатурян. Сюїта «Маскарад» Гершвін. «Американець у Парижі»
7	Для підвищення загального життєвого тону, покращення самопочуття.	Й.С.Бах. Прилюдія І фуга ре мінорі Л.В.Бетховен. Увертюра «Егмонт» П.І.Чайковський.шоста симфонія,3-а частина Ф.Шопен. прелюдія,Ор.28,№1 Ф.Ліст, «Угорська рапсодія №2»